Glossari Terminologia Del Cancer En Catalan

*hiperenllaç a la definició

El càncer* pot ser una malaltia complexa amb un llenguatge propi. Per ajudar a la seva comprensió i comunicació, el grup de treball d'oncologia de la WSAVA ha creat un glossari de termes d'ús habitual i com aquests relacionen específicament amb l'oncologia veterinària. El grup de treball espera aconseguir que els propietaris puguin parlar amb més confiança i eficàcia amb el seu veterinari sobre les opcions a les quals s'enfronten pel que fa al diagnòstic i la gestió de la malaltia de la seva mascota.

Aspiració amb agulla fina (AAF)

És un tipus específic de biòpsia* on s'insereix una agulla (semblant a la que s'utilitza per a les vacunes) en un tumor* i s'aplica aspiració suau amb una xeringa, per aspirar cèl·lules o líquids. Aquestes cèl·lules es posen en un portaobjectes de microscopi i s'examinen per un citòleg, patòleg o oncòleg. L'objectiu principal d'una citologia AAF* és determinar si a la massa és inflamatòria (per exemple, un abscés o teixit infectat) o una neoplàsia*.

Benigne

És una neoplàsia* que no es propaga a altres zones del cos mitjançant un procés anomenat metàstasi*. Diagnosticar que una massa és benigne sovint és una bona notícia ja que, si s'extirpa completament, el pacient es considera curat i no necessita més tractament. Tot i que els tumors benignes no es disseminen, poden causar problemes si interfereixen amb accions normal com empassar, respirar, caminar o anar al lavabo.

Biòpsia

És una prova per obtenir mostres de cèl·lules o teixits per determinar si la massa és infecciosa, inflamatòria o una neoplàsia*, i en cas de ser una neoplàsia, si és benigna* o maligna*. La mostra es pot prendre amb una aspiració amb agulla fina*, una biòpsia central o, fins i tot, un petit procediment quirúrgic per prendre una petita cunya de la massa.

Figura1: Per determinar si una massa com la lesió en aquest peu és neoplàsica o inflamatòria, es necessita prendre una biòpsia.

Càncer
El procés de divisió incontrolat de les cèl·lules o teixits del cos envaint teixits locals i, potencialment, després causant metàstasi regional* o metàstasi a distància*.

Cirurgia
És el pilar del tractament en oncologia*. Les masses benignes* es curen amb cirurgia, i la cirurgia és sovint el primer pas per tractar el càncer* maligne*. Si no hi ha evidència de metàstasi* regional* o a distància* i el tumor és de grau* baix, aleshores una cirurgia de càncer* maligne* amb èxit pot aconseguir la remissió* sense requerir tractaments addicional, i és possible que el càncer* mai torni. La majoria dels càncers* en humans es curen només amb cirurgia que amb altres tipus de tractaments, i el mateix passa en oncologia* veterinària.

Citologia
És l'estudi d'examinar cèl·lules sota un microscopi per determinar el procés de la malaltia subjacent. Normalment és realitzat per un patòleg o citòleg especialista, però seu veterinari o oncòleg sovint li podrà donar informació immediata i preliminar sobre les cèl·lules observades.

Estadi del càncer
L'estadi fa referència a com d'avançat està el càncer*. El vostre veterinari avaluarà la vostra mascota amb un examen clínic (incloent examen rectal) i així podrà aconsellar sobre quines proves addicionals seran necessàries, així com anàlisis de sang, raigs X, ecografia, biòpsies* o aspiracions amb agulla fina*, TAC o ressonància magnètica*. Com més gran sigui el càncer* original, i més llocs es trobi disseminat pel cos, més alt serà l'estadi* de la malaltia. La presència de metàstasi* augmenta l'estadi en qualsevol dels casos. Sempre és millor tenir un càncer* en un sol lloc (encara que sigui gran) que trobar cèl·lules canceroses al gangli limfàtic* local o a altres òrgans interns.

Eutanàsia
És el final compassiu i indolor de la vida humana, generalment a través d'una alta dosi d'anestèsic que s'injecta directament al corrent sanguini. Es coneix comunament com a "adormir-se o sacrificar".

Factors pronòstics
Són les característiques del càncerCàncer*, o de com aquest està afectant al pacient, que ajudaran al vostre oncòleg a "predir" com de bé podria respondre la vostra mascota al tractament i amb quina rapidesa podria retornar una massa. Factors pronòstics comuns inclouen el grau* i l'estadi*, però també inclouen altres paràmetres com canvis en l'anàlisi de sang i si la seva mascota està malament o no clínicament.

Gangli limfàtic
És un grup de cèl·lules immunitàries important (penseu en les amígdales) que actuen contra bacteris, materials estranys i cèl·lules canceroses en la circulació sanguínia. Els ganglis limfàtics tendeixen a "drenar" una àrea determinada, per exemple, els ganglis limfàtics de l'aixella drenen el pota davantera, o els ganglis limfàtics del coll drenen la boca i el crani. Els oncòlegs examinen els ganglis limfàtics més propers a un càncer* per determinar si les cèl·lules canceroses ja s'hi han estès, procés que s'anomena metàstasi regional*. Aquest procés sovint és un factor pronòstic* important, ja que demostra que el càncer* es troba en una fase més avançada.

Figura: Examen del gangli limfàtic que es troba just darrere el genoll. Aquest gangli limfàtic (popliti) drena tots els teixits per sota del genoll.*

Grau de càncer

El grau es refereix a quantes cèl·lules es divideixen, si estan organitzades (bona) o es troben de forma caòtica (dolenta) en la mostra del tumor, i avalua i si hi ha cèl·lules canceroses que envaeixen els vasos sanguinis o els teixits corporals locals. El grau ve determinat per un patòleg després d'haver mirat totes les mostres preses, inclosa la histopatologia*. Els graus en que es pot assignar una massa en medicina veterinària són sovint 1, 2 o 3, sent 1 el menys agressiu i 3 el més agressiu.

Immunoteràpia

Són vacunes contra un tipus específic de càncer* (per exemple, el melanoma) que es poden administrar amb l'objectiu d'utilitzar el sistema immunitari del propi l'animal per atacar a les cèl·lules canceroses. L'avantatge de la immunoteràpia respecte a la quimioteràpia* és que el sistema immunitari està contínuament en funcionament i mai està "apagat". Per tant, teòricament, té una millor activitat anticancerosa. El desavantatge, però, és que com qualsevol vacuna, pot trigar diversos mesos a assolir la resposta immune completa, la quimioteràpia* en canvi té un efecte immediat. L'altre avantatge principal de la immunoteràpia és l'absència d'efectes secundaris.

Interval mitjà lliure de malaltia

Període de temps entre el tractament del càncer* de la seva mascota i els primers signes de la reaparició del càncer* en qualsevol lloc del cos. Aquesta és una "estimació" estadística, ja que la identificació del moment en què el càncer ha tornat, tant a través del recreixement o de la metàstasi*, pot dependre de si el càncer* causa nous símptomes o de la intensitat en la que es busquen aquests signes de recurrència. No tots els càncers retornen i, el temps entre la recurrència i la possible mort el pacient pot variar molt entre diferent tumors.

Maligne

Es tracta d'una neoplàsia* que es pot estendre a altres zones del cos mitjançant metàstasi. Aquesta és la definició de càncer*. A més de la possible propagació a altres llocs, altres característiques de la malignitat poden incloure un creixement més ràpid i més profund envaint teixits locals (i per tant fent-lo més difícil d'eliminar completament).

Metàstasi

L'acció de les cèl·lules canceroses d'abandonar la massa original, viatjar pel torrent sanguini o el líquid limfàtic i instal·lar-se en un teixit allunyat de la massa primària, i començar a dividir-se i créixer. Alguns tumors* tendeixen a fer metàstasi* a determinades àrees en concret, per exemple, el càncer* d'ossos fa metàstasi* preferentment als pulmons (metàstasi a distància*) i el melanoma oral generalment s'estén als ganglis limfàtics* regionals a la part alta del coll (metàstasi regional*).

Figura: la zona carnosa de color gris/negre a la part davantera de la mandíbula d'aquest gos és un melanoma oral. Aquest sovint pot metastatitzar als ganglis limfàtics regionals del coll, així doncs aquests s'haurien d'examinar i s'haurien de prendre mostra per aspiració amb agulla fina*.*

Metàstasi a distància

Les cèl·lules canceroses viatgen pel torrent sanguini fins arribar a òrgans interns, sovint a certa distància de la massa original, com per exemple els pulmons, el fetge o la melsa. Òrgans com el cor i el cervell també es poden veure afectats per metàstasi*, causant problemes de salut importants, com episodis de col·lapse o convulsions. La metàstasi a distància significa que el càncer* es troba generalitzat, i en aquests casos, els esforços es centren a mantenir l'animal el més còmode possible. L'administració de medicaments contra el càncer, és a dir la quimioteràpia* es podria considerar, però quan hi ha metàstasi a distància* significa que el càncer és troba en un estadi* alt, cosa que és un factor pronòstic* pobre.

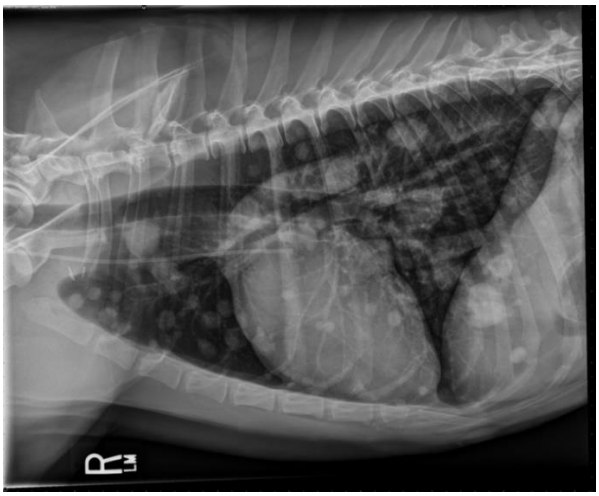

Figura: radiografia de tòrax d'un gos amb càncer d'os, amb disseminació als pulmons. Totes les boles petites i blanques de varies mides observades en aquesta cavitat toràcica són metàstasis* pulmonars.*

Metàstasi regional

Procés en el que un càncer* metastatitza al gangli limfàtic* drenant de la zona o a un grup de ganglis limfàtics. Aquest és sovint el gangli limfàtic més proper a la massa, però no sempre. Es sospita de metàstasi* als ganglis limfàtics* si el vostre veterinari els palpa més grans o més ferms, o si un gangli anormal s'identifica mitjançant proves diagnòstiques, com per exemple per ecografia. El diagnòstic pot ser confirmat amb una aspiració amb agulla fina* o amb una biòpsia* i histopatologia* on s'observen cèl·lules canceroses entre les cèl·lules normals dels ganglis limfàtics*. És important saber que, fins i tot un gangli limfàtic* d'aspecte i sensació normal, pot contenir cèl·lules canceroses, de manera que el vostre veterinari pot demanar-li una mostra d'un gangli limfàtic* que no sembla anormal.

Neoplàsia

És el creixement incontrolat de cèl·lules del cos, normalment formant una massa. La massa prové d'una sola cèl·lula o teixit que ha sofert un canvi genètic que la manté dividint-se contínuament i mai morir, és a dir, convertint-la en immortal. Aquest creixement s'anomena neoplàsia i pot ser benigne* o maligne*.

Oncologia

Estudi del càncer*. El coneixement sobre el càncer* està en continua evolució i els oncòlegs veterinaris s'han format de forma avançada en el diagnòstic, tractament i prevenció dels càncers per poder assessorar sobre les millors opcions de tractament per a cada animal individual.

Patologia / Histopatologia / Histologia

És l'estudi de seccions de teixit sota un microscopi després d'obtenir una biòpsia*. L'histopatologia és avantatjosa en comparació a la citologia*, ja que no només és més probable d'arribar a un diagnòstic, sinó que també permet determinar el grau* de la massa i identificar factors pronòstics* que poden ajudar en la presa de decisions.

Quimioteràpia

La quimioteràpia és l'ús de fàrmacs que danyen i maten les cèl·lules que es divideixen ràpidament, com per exemple les cèl·lules canceroses. De vegades, aquests fàrmacs es donen per via oral, però normalment s'administren per via intravenosa, a través de dosis administrades cada poques setmanes. Els fàrmacs quimioteràpics que es donen a pacients veterinaris son els mateixos que es donen a pacients humans, però s'acostuma a administrar dosis més baixes per minimitzar els efectes secundaris, tot i esperar que tinguin efecte suficient per alentir el càncer* i millorar el temps de supervivència mitjà*. Els efectes secundaris més habituals inclouen vòmits, diarrea, pèrdua de pes i, de vegades, esgotament de la medul·la òssia. Aquests sovint es gestionen fàcilment amb medicaments (o temps). També es poden fer ajustaments a les dosis futures per reduir el risc que aquests efectes secundaris tornin a passar.

Figura: un gos rebent quimioteràpia mitjançant un catèter intravenós de la pota davantera.*

Figura: L'administració de quimioteràpia mitjançant sistemes tancats son obligatoris a alguns països.*

Quimioteràpia adjuvant

És l'administració de quimioteràpia* després d'un procediment quirúrgic que sembla haver eliminat tot el teixit cancerós, amb la intenció de prevenir la metàstasi regional* o metàstasi a distància*.

Quimioteràpia neoadjuvant

És quan els fàrmacs de quimioteràpia* es donen com a primera línia de tractament, sovint per intentar reduir la mida del càncer* abans de continuar amb a altres tractaments, com normalment cirurgia*.

Radioteràpia/ RT

Aquest és el procés de tractament dels càncers* amb dosis elevades de radiació per matar les cèl·lules canceroses allà on es trobin. Aquestes cèl·lules moren al llarg de vàries setmanes i inclús mesos, moment en el que càncer* comença a reduir de mida. De vegades es dona RT abans de la cirurgia* per amb l'objectiu de reduir la massa abans del tractament quirúrgic. De vegades, però, primer es realitza la cirurgia* i s'aplica RT a la cicatriu quirúrgica en cas de que el veterinari li preocupi que hagin quedat cèl·lules canceroses. Els pacients han d'estar anestesiats per rebre radioteràpia i sovint es donen dosis múltiples durant varis dies. A causa del cost i la logística del tractament, és possible que les instal·lacions de radiació per a ús animal no estiguin disponibles a la vostra regió.

Figura: Una màquina de radiació anomenada accelerador lineal que proporciona radioteràpia.*

Remissió

Moment en el que el vostre veterinari o oncòleg no pot trobar cap evidència de cèl·lules canceroses o càncer* al cos, a través de l'exploració física, l'anàlisi de sang i les proves de diagnòstic per imatge. Normalment considerem que els animals estan curats de càncer* després de 3-5 anys de remissió, però això depèn del tipus de càncer*.

Sarcoma / Carcinoma / Tumor de cèl·lules rodones

Els càncers* es divideixen en 3 grups principals segons la cèl·lula o teixit d'origen, és a dir, les cèl·lules que va començar a dividir-se de forma anormal en un principi. A grans trets, els càncers* que sorgeixen de l'esquelet i els teixits connectius (músculs, greix, etc.) solen ser sarcomes, els d'òrgans interns (per exemple, fetge, pulmó, intestins) solen ser carcinomes, i els càncers* de cèl·lules rodones són els del sistema immunitari, la sang o, de vegades, la pell. Conèixer l'origen ens ajuda a tractar el càncer* de manera adequada i amb confiança.

TAC / Ressonància magnètica (RM)/ gammagrafia de radionúclids

Aquestes son eines d'imatge avançada utilitzades en medicina humana són cada cop més usades en medicina veterinària. Es tracta d'aparells en forma de "donut" per dins dels quals el pacient passa i, ja sigui per mitjà de radiació (TAC) o camps magnètics (RM), permeten veure amb precisió els teixits i òrgans interns, reconstruïts en rodanxes fines (de vegades fins a 1 mm de gruix) per aconseguir una comprensió 3D molt precisa d'on es troba el càncer* als teixits, si està afectant o envaint estructures vitals properes i si hi ha alguna evidència de metàstasi regional* o metàstasi a distància*. Una exploració amb gammagrafia de radionúclids utilitza petites quantitats de material radioactiu (sovint injectat intravenosament) que s'adhereix selectivament a llocs d'interès (com tumors o òrgans). La radioactivitat es mesura mitjançant un màquina específica d'escaneig.

Figura: un gos sotmès a un TAC. Està anestesiat per tal de romandre immòbil per a l'estudi.*

Temps mitjà de supervivència

Aquest és un intent dels oncòlegs i estadístics d'informar a la família de quan vostè podria perdre la seva mascota (si aquest es el cas) a causa del càncer*. És molt difícil predir com li anirà a un pacient individual, fins i tot en oncologia* humana. Però és més fàcil predir com li anirà de mitjana a un grup gran. La supervivència mitjana es refereix a quant de temps el pacient mig d'un grup sobreviurà. Per exemple, una supervivència mitjana 12 mesos en un grup de 100 pacients de significa que el 50% morirà abans dels 12 mesos, un 50% després, i el pacient "mig" morirà exactament als 12 mesos. De forma pràctica, el que això significa és que una supervivència mitjana de 3 anys per a un tipus de tumor* o tractament és una previsió molt més optimista que a supervivència mitjana de 9 mesos. Fins i tot amb la millor anàlisi estadística, els oncòlegs veterinaris no poden predir quant de temps viurà la seva mascota, però es poden guiar de les estimacions generals publicades a la literatura.

Tractament curatiu

Es tracta d'un sol tractament únic (per exemple, cirurgia*) o combinació de tractaments (per exemple, cirurgia i quimioteràpia*) que és dissenyat des del principi amb l'objectiu d'aconseguir remissió*. Que aquest sigui un objectiu realista depèn del tipus del càncer*, el grau*, l'estadi*, els factors pronòstics* i quines opcions de tractament hi ha disponibles a la regió en termes de cirurgia*, quimioteràpia*, immunoteràpia* i radioteràpia*.

Tractament pal·liatiu

Aquest és un pla de tractament per maximitzar el benefici per al pacient a curt termini, millorant la comoditat i la qualitat de vida, generalment reduint els símptomes, abans de l'eutanàsia*. L'objectiu de les cures pal·liatives no és ser un tractament curatiu* ja sigui degut a l'estadi* del càncer*, una decisió familiar, els recursos d'oncologia* locals o limitacions econòmiques. Exemples de tractaments pal·liatius inclouen medicaments per ajudar amb les nàusees, antibiòtics en cas que el càncer* estigui infectat o, fins i tot, petits procediments quirúrgics si la massa està causant dolor o està impedint un bon funcionament.

Tumor

Qualsevol protuberància, creixement o inflor anormal. Simplement significa una acumulació anormal de teixits o cèl·lules. Un tumor pot ser neoplàstic, benigne* o maligne* o també pot ser que no sigui una neoplàsia* (i sigui, per exemple, un abscés).

Translated by;
Dr Núria Comas DVM GPCertSAS MRCVS
Fitzpatrick Referrals Oncology and Soft Tissue, Guildford, UK

For more information on the work of the WSAVA Oncology Working Group visit
wsava.org/committees/oncology-working-group